

[Transcript] Genstart / Hæmmelig krig på havets bund

Kl. 08. om aften får jeg besked for vores britiske flåde efterretningsofficer.

Om at han sidder og lytter på et russisk flådefartøj,
han kader det spionski.

Som han er fuld i flere dage på det tidspunkt,
og nu er det altså sejlet nordmånkan og er på vej ned i Kattegat.
Og ligger lige nu mellem anhold og læssøg, og så har der sydpå.
Og så spørger han mig om det er noget, jeg synes er spændende.
Og det siger jeg, ja, det synes jeg er høj grad.

Hvad gør du så?

Jeg har en kontakt til en fjølteheder Alex, der har en ekstremt hurtig sejl, en gummibåde, en
ribkaller, men det er min 600 hestekræfter.

Og han skriver til mig det samme spørg.

Alex, der er det her skib nu, kunne du sejle mig og en af DS-fotografer ud,
og filme det skib, hvis det er det var.

Og det svarer han meget hurtigt, at det kan han godt.

Den russiske generation af ukraine er en realitet,
og nu nærmer russiske soldater sig de store ukrainske byer.

Mens den blodige krig udkæmpes på landjorden i ukraine,
så foregår der en mere diskret og lurende konflikt i havet lige ud for vores kyster.

Det er alle grøn til at være svært bekymret for infrastrukturen på havben.

Civile ship kommer en vigtig del af hebride operationer i Norge.

Hybridkrig lever netop i skaldet mellem krig og fred.

I ENU er dokumentarserie afdækket, hvor danske russerne angevligt ruster sig til hybridkrig i de
danske farvande.

Vi ser i P&C, og det, vi har set historisk, er, at russland udøver spionageaktiviteter.

Med en real trussel om angreb på helt afgørende infrastrukturer for vores liv og hverdag.

Genstart i dag handler om russisk skykkekrig på havetesbund i Danmark.

Mit navn er Anna Ingrish.

Nils, er det kommet bag på dig, hvor mange muligheder der faktisk er for at føre en ødelæggende
hybridkrig på havbunden?

Det, jeg højere har kommet bag på mig, det, der foregår ned på havbunden, det er jo noget, de fleste
af os lever uden at vide noget om.

Det er klart, det er svært at se ned på havbunden, man kan ikke ligesom komme dernede.

Det er et rige uden for vores anmindelige rejkevite, der foregår at tænke i det skjule dernede.

Alt den infrastruktur, der gør vores samfund muligt, meget af den ligger ned på havbunden, dernede
helt alene,

og kan jo udnyttes eller udsættes for noget, hvis man har unne hensikter.

Nils Fastrup er undersøgnetts journalist her i DR.

De sidste år har beskiftet mig rigtig meget med spionage, og er måske særlig god til at arbejde med
hemlige kilder.

Og da Rusland i februar sidste år går ind i Ukraine,

smider han sammen med kollegaen Lisbeth Kvass alt, hvad de har i hænderne.

De kontakter deres nordiske kollegaer på SVT, NRK og Yle, og sætter gang i en storstilet
efterforskning.

[Transcript] Genstart / Hemmelig krig på havets bund

Vi skal undersøge, hvordan de russiske efterretningstjenester opererer hemmeligt i Norden.

Og det, I jo virkelig undersøger, det er jo det, man kan kalde hybridkrig.

Kan du ikke lige forklare, hvad det er hybridkrigere?

Hybridkrig er en gråsonekrig, hvor man er i tvivl om, om der virkeligheden er krig eller ikke er krig.

Det er en krig, der ikke er klæret, men som er lige vel foregår over, hvor det kan være svært at se, hvem der står bag.

Det er sådan slags tåge krig.

Og når man taler om eksperter, så er det et fenomen, der oftes forbindes med det, i følge dem, som Rusland gør.

Og det er noget, som i følge eksperterne i Rusland for alvor, at begynde på at gøre, inden for de sidste 10 år.

Og to gasledninger fra Rusland til Tyskland er ved ramt af legatier 3 forskellige steder, og det skyldes bevis sabotage.

Midt i projektet med at undersøge den her russiske gråsonekrig i Norden, er der pludselig eksplosioner i vores eget farvand.

Det er nu myndighedens klare vurdering, at der er tale om bevidste handlinger, der ikke taler om brughen.

Da Nordstreams rørledninger eksploderer i Østersøen i september sidste år, hvad tænker du sig?

Vi sad jo faktisk og filmede, da vi fik denne her nyhed.

Jeg bliver egentlig temmelig rystet, fordi det med, at der er nogen, der har brugt så store sprængledninger til sprængning, så tæt på Danmark.

Det synes jeg var step-up militat.

Hvad gør i det her på redaktionen, og det sker?

Vi tænker, at vi må simpelthen ud og se det her med egne øjne, og derfor er det heldigvis sådan, at en af de her smagdygtige fotografer er pilot og har adgang til et lille privat fly.

Og så ledes flyvornil sammen med sin fotograf, afsted mod den bulrønne plamage i Østersøen.

Først har vi sådan lidt, kan vi hurtigt finde det og sådan noget, men så lige pludselig får vi øje på sådan en hvid klat ude i højsen.

Og kommer tættere og tættere på, hvor så bevokser den det her hvid klat bare, og da vi kommer derude, kan vi se, at det er stort kæmpe område, hvor enorm mængder gas bobler op af havet. Altså i mange meters høj det står det op.

Det er jo et syn ned i Kæres, anden verden, meget vildt Kæres, og det er jo samtidig har vi jo Bornholm, som de fleste er også forbundet med sådan et sted, vi er på ferie, altså meget trygt og meget dansk.

Vi har jo det lige ryggen, ikke så det er lige udenfor, simpelthen vokstavligt tale.

Du fortæller, at du hører om den her sprængning i, ser sprængning i sidder redaktion, og du bliver faktisk bekymret. Hvordan er det så at se det med egne øjne?

Altså, jeg følger lige en indenfor al Fjers, så jeg kan også godt huske del af den kolde krig, og jeg husker ikke sådan noget der, selv fra den gang.

Så på den måde påvirker det meget.

Efter du har set resultatet den her explosion med dine egne øjne, så begynder du for alvor at interessere dig for, hvad der egentlig sker ned på havbunden.

Jeg bliver nysgag på det fenomen, som militærfolk og efterretningstjenestetræktspærter kalder Sibet warfare, altså, hvad skal man sige, havbundskrig, og som er åbenbart noget, der er i fremvægst.

[Transcript] Genstart / Hemmelig krig på havets bund

Målet for Sibet warfare eller havbundskrig er de røger og kabler, der er sikre, at vi kan ringe til hinanden og gå på internetet.

De forsyner os med strøm, med olje, al sammen ting, vi vanskeligt kan udføre. Og her er vi i den vestlige verden særligt sårbar.

Noget af det, der kendetegner vores dele af verden, det er jo, at der er meget hav imellem. Der er hav imellem USA og Europa, der er hav imellem Danmark og Storbritannien, der er hav imellem Danmark og Nord, Danmark og Nord, Sverige og så videre.

Og det betyder, at meget af den infrastruktur, der gør vores samfund muligt faktisk, er på havet, og det siger eksperter og militærfolk.

Og militærfolk, vi snakker med, kilder, vi taler med efterrædningshænen, det forhold er en sårbarhed, vi har i den vestlige verden, som Rusland siger de her kilder, lurer på udnyttet.

Nils går i gang med at lede efter kilder, der kan gøre ham klogere på, hvad det er, der sker i vores farvænde. Det leder ham frem til en mand i England.

Vi er på vej hen for at mødes med en kild, som gerne vil være hemlig.

En mand, der vil være anonym, men som vi her kalder James.

James er tidligere radio-kommunikationsofficer i Royal Navy, altså i Storbritanniens flåde, og har også i mange år arbejdet i forskellige britiske efterrædningshæner.

Og har speciale i at holde øje med den russiske flåde, blandt andet meget den russiske Østersøflåde, og også deles den russiske Nordflåde, og hvad de laver, og hvordan de opererer. Han bruger i sådan en helt almindelig hus sted i England et hem, jeg må ikke sige, hvor det er. Og der har han sådan en lille hyggelig stue, hvor han sidder og foren en computerskærm med hørtelefoner på en meget, meget stor del af tiden.

Han har ligesom ladet sig pensionere efter en meget lang, og ser det ud til ud for de papir, jeg har set, glovært i karriere i Royal Navy.

Han er i stand til at sidde og lytte på, hvordan dele af den russiske flåde kommunikerer internt.

Han udnytter nogle tilfældigheder, nogle huller, kunne man måske sige, og nogle teknologier, alt sammen på lovlig vis,

til at få adgang via internettet til russisk gratokommunikation.

Hvor han altså kan lytte på, hvordan forskellige russiske skibe, russiske flåde-far og tøjler den ene eller anden slags,

kommunikerer med deres basevanden, vi taler om, basen i Kaliningrad, eller i Kronstein udenfor St. Petersburg.

Og hvad er det der siger?

Eller Sætter Morsk op ved Murmansk.

Han giver mig hans position.

Når noget af det første, han gør det, jeg kommer derover, det er, at han sætter de her hørtelefoner på mig,

og der kan jeg høre sådan en russisk stemme live.

Jeg forstår ikke russisk, jeg forstår ikke først, hvordan jeg hører,

men jeg kan høre denne her, sådan en rartokommunikation et sted langt væk,

hvordan der er en for at forklare senere hen, som kalder tilbage til konsuleren en af de her himmelige russisk flådebaser.

Hvad fortæller han så om, hvordan de opererer?

Noget af det mest overraske, han fortæller, det er, at Rusland, henover de seneste år,

[Transcript] Genstart / Hemmelig krig på havets bund

har opbygget en stor flåde, som har til formål og kortlægget vestens infrastruktur på havbunden, og også kunne forberede sabotage af denne her infrastruktur med henblik på at forsøge at lande vores samfund.

Not only are they able to map the infrastructure, but they have built a fleet specifically to attack that infrastructure.

Flere nordiske efterretningsefer bekræfter, at den her russiske flåde eksisterer.

Og noget af det militærfolk finder for roligne vittent, det er deres ubåde.

Den har særlig bygget ubåde, som har alle mulige særlige fangerarm og som kan operere ned på meget stor dybde.

Nogle af dem er tom-drevne, som gør, at de vil helt ned til, at jeg tror, det er 6000 meters dybde, vi kunne gå ned, for eksempel at kortlægge eller klippe strømkabler, eller klippe strømkabler og strømkabler og så videre.

Og den refererer direkte til Pussins presidentadministration, meget højt op i Iakiet, og har i følge dem, vi taler med en helt særlig bevågenhed.

Inden Niels forleder England, laver han en aftale med James om, at han skal give besked, når han ser russisk aktivitet i danske farvanden.

Og der går få dage før en besked tækker ind.

Et russisk flådeskib vennagn Admiral Vladimirsky er på vej ned gennem Katteget.

Niels forfatte en mand, der kan sejle ham og en fotograf, der ud i en fart, så de kan se skibet.

Planen er, at filmskibet, filmet med de laver, kan vi dokumentere, hvad de har gang i.

Og selvfølgelig sager også, hvad har det for nogle kapaciteter, hvad har det antenner, hvad har det af andet udstyr?

Kraner, jeg sager lige, både undervandsfart og ting og sager, det gør, at det vi koperer på har bundt.

Og sidst men ikke mindst, hvilke personer er der om bord, og hvilke former har de på, med hvilke emblemer for at kunne sige noget om, at det kan være for nogle russiske militæringer, som er om bord på det her skib.

Jakben bliver kortvejt sat på hold, da skibet ændrer kurs.

Alle er standbejde.

Og så kommer der igen en besked fra James.

Han siger, at den sejler på, i følge ham en mistænkelige måde og sydforanhold.

Den sejler frem og tilbage på måder, der tyder på, at den laver noget, som ikke bare er at lægge at vente eller være i transit fra A til B.

Men at den familie er på vej ned i storebilt, og at der kan være en mulighed for, at vi kunne sejle ud og filme den inden ud for røstenes, vi kalder om bord,

eller ud for korsør, eller US case, rødby, eller gæsser nede på Loddan Falster.

Man har sagt, små, hvad var det? 20 sydmil.

Nils har holdet drøjner af stedet mod Odense, i håb om at fange den ud fra køsten der.

Efter, at vi hører, så måske lige nu er jeg med at kortlægge dansk infrastruktur.

Det er en koldt og diesede dag, Nils, i på vej ud til det her skib.

Efter tre kvarterer nøjser frem til destinationen, og hvad ser I så?

Ja, men så kommer vi derude, og Alex slukker motoren, og så er der bare ingenting.

Der er helt tomt.

Sist en opgave i positionen, skulle den ligge her, men her er ingenting.

Øh, men nu.

[Transcript] Genstart / Hemmelig krig på havets bund

Så det er jo pænt nedtour.

Er den sejlet, eller er det de informationer, vi har fået skil, forkert?

Virkelig ærgerligt.

Har han slet ikke været her?

Der har han en enkel havmåter, flyver henover, det er det eneste.

Det er hele bare en stor fejl til alle dem.

Altså skuffet?

Ja, men det er jeg, jeg er kæmpe skuffet.

Så det må være åren aft herfra, det er sværere.

Der er ikke noget at gøre.

De vinder om, og sejler slukkøret tilbage mod Chellands året.

Men pludselig dugger en lilles skygge frem fra Disen.

Det er faktisk mig, der ser det først.

Jeg ser bare langt ud højsonen, et eller andet omris af noget, der ser gråt ud og stort.

Jeg ser det på dit tidspunkt så utydeligt, at det er også nærmest lidt forsvender.

Da vi kommer lidt til dig, hvor kan jeg godt genkende kende, det er det, der ligger der.

Jeg har sådan en helt særlig form, sådan en steg, der stikker lidt op.

Det er egentlig ret smuk skib.

Og hvad så, da jeg kommer helt tæt på, prøv at beskrive det skib, i så ser jeg.

Så ser vi et meget stort skib 143 meter lang.

Med et hav af en steg.

Og også nogle satellit modtagere, som ligger faktisk viser det sig fra Anker.

Her i stedet mellem Greno og Chellands året.

Og der er ingen anden også, der er ude, der er helt øde, der er ikke skyggende andre skib eller noget som helst.

Og vi sejler ligesom hen lidt bagfra, da vi fået videre James, at det er den måde, vi skal prøve at gøre det på.

Ikke sådan, da vi går på den måde.

Men bare sådan prøve at komme ind og få nogle gode vinter på i forhold til at filme de ting, vi nu skal filme.

Al de her antenner, altså hvad tænker du, da du ser det?

Der er mange antenner, altså jeg har trods alt snakket med mange militære folk og eksperter om, hvad skibet skal have antenner.

Og det her er jo sneseviset antenner.

Og så er det sådan, at man skal have en antenner.

Og det her er jo sneseviset antenner.

Og andre former for udstyret, der gør, at nogle moderer for os, at det er et skib, der kan lave indhændning, altså opsnaget kommunikation i luften, simpelthen.

Da vi kommer så den ene tættere på, så kan vi se, at der er enle besætningsmedlemmer, som lige som går rundt op på dækket.

Jeg kan se klubben, som går rundt på dækket.

Jeg tror, at de ser os.

Der er to mennesker, som stænker på os.

Wow, de ser os.

[Transcript] Genstart / Hemmelig krig på havets bund

Du siger, at jeg sidder der i jeres lille gummibåde, og der er flere og flere besætningsmedlemmer, der ligesom ducke op, og I kan se en helt normal hverdag på et russisk spion, så jeg har lyst til at sige, hvordan ser de her russiske besætningsmedlemmer ud? Nogen af dem er bare heller mine besætningsmedlemmer i blå kedeldrag, der går rundt og viser deres ansigt, og ligner nogen, der passer en maskine eller laver mad eller et eller andet. Men der er altså også nogen, der på et tidspunkt kommer ud op i øverdæk, som i ført elefanthuer, og som har et meget langt lintse på, som de bruger til at begynde at filme os den anden vej. Også på et tidspunkt, efter vi har læget derude i, jeg tror, en 5-7 minutter at filme. This is really a strange situation. Så kommer der nogen uniformerede personer frem. Almost a tense situation, they're looking at us. Og der siger Morten, vores fotograf, som jo kan se bedre end jeg kan, fordi han ser gennem kamerets lintse. Han siger, de er bevæbnet, siger han. Eller i hvert fald den ene af dem er bevæbnet. Giver? Fuck. Han ligger ikke an til at synke på os vel? Der ude på Katteget er det kun fotografen, der kan se den bevæbnet mand klart. Men på optagelserne kan man bagefter tydelig se ham. En, to. Der står det også. Ja. Han er tætbygget og bærer en skudsikker vest inde under en kamoflesieuniform. Ansigtet er skjult af en Armegrøn elefanthuer, og han overbrystet bærer han en AK-12 eller AK-15. En russisk militæreffel af en nyerslags. Føles det trune? Ingen anden form for signal er det, fordi vi er faktisk ligget og filmede der i nogle minutter, da han kommer ud. Så det er ikke bare fordi han var på dækket før vi kom. Han kommer ud og står med front mod os, og da vi ligesom bakker derfra, så går han også med front mod os, så den hen af dækket, og følger os på den der måde. Der er dagsejler tilbage, og lige har bevidnet den her maskerede, og ret stærkt bevæbnet mand. På dækket er noget, der lyder som et seriøst russisk spionfartøj i farvandet mellem Sjællandsåret og Greno. Altså, vækker gennem hovedet på dig der. Jeg er jo signalist, og der er jo også en del, hvor jeg synes, at vi fik nogle gode optagelser. Vi fik filmet det, vi gerne ville, herunder dokumenteret, at ombrug på skibet var personer. Der i hvert fald var bevæbnet, og som derfor nok ikke bare nødvendigvis var civile. Vi har synes, at vi fik noget visual proof for, og det skibede nok på en eller anden måde opereret,

[Transcript] Genstart / Hemmelig krig på havets bund

som en del af et russisk militæreprogram.

Men samtidig var der selvfølgelig også,
en grønne bekymring, fordi vi var blevet filmet den anden vej.

Og hvad kunne det betyde?

Ej, de filmer også, det var i landet.

Ja, nu har vi nok.

Ja, jeg tror, jeg tror.

Alex, sidde trækker tilbage.

Ja.

Trækker væk.

Stille roligt væk herfra.

Ja, tak.

Nils, hvis man følger din egen rejse fra krens udbrud,

har du jo også haft nogle forskellige erkendelsestrin.

Først kommer krigen et kæmpe sjok for os allesammen.

Og nu det her, som du også ser med din egen øjne,
det russiske spionfartøj.

Har det også været en erkendelsør om en elvårs,
som har været hæftig for dig?

Ja, men det har det.

Den her hybridkrig, som man kalder det,
den blev meget konkret og meget nærværende.

Vi var ikke bare noget, der foregik et eller andet sted i Øst-Irupa,
eller altså den foregårse synes,

at vi er også erfaringer nærmest på egen gruppe i ændre danske farvan.

Det er jo det, det er.

Kort efter rejser Nils tilbage til James i England
for at få kortlagt hele Admiral Vladimirske Færden
frem til hans møde midten i Katteget.

Den sejler ud af Kronstadtflådbasen,
Oppersang-Petersborg, ude i Finnskebugten,

over til Sydfors-Dokholm,
mellem øjland og Gotland,

hvilket også er usædvanig,
jeg mindelig viser sejler, russisk stadskipe.

Øst om Gotland,

og ikke ned i gennem Svenske ændre farvan,
hvad den måde den gør,

men det gør den.

Den sejler Norenbånd Holm,

Syd om Falster,

Lolland,

oppe igennem Storbæld,

under Storbældsbrun,

[Transcript] Genstart / Hemmelig krig på havets bund

oppe i Kattegat,
Nord-Omskagerak
og ud i Østersøen,
direkte over til Skotland,
hvornår den anden dage,
og i følge vores kiler,
undersøger en havvindmødpak det år,
sejler ned langs med den britiske Østkøst,
undersøger i følge vores kiler nogle flere havvindmødpakker
og ned i den engelske kanal,
hvor i hvert fald i følge pressereporter,
i belgiske medier,
den hollandske køstvak er ude af jaten væk.
Hvor efter den sejler nord på igennem Nordsøen
og tager bag til dans farvand og ned i Kattegat
og gennem Storbæld,
og ind i Østersøen og hjem.
Og hvad er det i øjnfaldende ved denne rute?
Det ser ud, som om det er i hvert fald det som
eksperter af strandingskiler ruderer over for os,
at formålet med missionen var at kortlægge
sårbarheder i havvindmødpakker,
i Nordvisteuropa.
Hvad kunne det være for nogen sårbarheder i heller?
Det som eksperter fortæller os, det er,
at det kunne være de knuvedpunkter,
hvor alt strømmen samles
og sendes ind til land i en havvindmødpakke.
Transformerstationer eller substations,
som det vil stå oskaldes,
som man måske kunne i tilfælde af en konflikt,
ønsker og saboterer for at kunne slukke for strømmen
for sådan en havvindmødpakke.
Vi skal huske på,
en moderne havvindmødpakke af
ofte så strå det kraftværk,
at den nærmest skal give strøm til en millionhusstand.
Det er det, vi opvinder.
Det er det, vi er op i nu.
Så at kunne slukke en havvindmødpakke,
det er altså virkelig at slukke mange kraftværk på en gang.
Så man kan mørkeligke Danmark?
Ja, i hvert fald, slukk for store dele af strømmen.
Yes.

[Transcript] Genstart / Hemmelig krig på havets bund

Hvor sårbar er Danmark her?

Danmark er meget sårbar at fortælle eksperter og militærfolk, fordi Danmark ligger omgivet havne, og vores energi og vores kommunikation kommer til at frellandet via hav i vid udstrækning.

Og derfor siger eksperter, at dele af det danske samfund, vil kunne lammes af den her form for angreb.

Og hvad kan man egentlig gøre?

Altså, alle ved jo, at man kan stille en mand op foran dør, hvis folk ikke må gå ind af døren.

Det er det havbunden, vi taler om.

Altså, det er jo dybt under vandet, og det strækker sig kilometer og kilometer og kilometer henover.

Hvordan, hvad kan man egentlig gøre for at beskytte det her?

Sådan, som jeg forstår alle de eksperter, vi har talet med og stillet de spørgsmål, så er det meget svært at beskytte sig imod det her.

Det er en inflanke, som vores samfund har.

Der findes droner, der findes sensorer, og der findes forskellige former for teknologier, som kunne tages i brug,

hvis det var det, man politisk synes var det rigtige at gøre.

Og hvor alvorligt skal vi tage det,

altså skal vi regne med, at vi kommer til at opleve

sådan en ret udtalt hybridkrig i vores farvand?

Altså, jeg må bare sige, at det ved jeg selvfølgelig ikke, men jeg er blevet overrasket, når jeg har talet med de kilder, jeg har talet med blandt andet med vidslige efterrettingskilder.

Jeg er blevet overrasket over, hvad det er for et sene.

Ej, de ser for sig, fordi de ser allerede nu flere episoder, hvor de er usikre på, hvad det er, der har foregået.

Nårstigen er et eksempel, men der har også været andre former for sabotage mod infrastruktur, også noget på land i Europa.

Min fornemmelse, når jeg taler med mine kilder i vidslige efterrettingskilder, det er, at der er en eller anden form for bekymring for, hvad det her det er for noget.

Nu har du gradet dig ned i det her, og afdækket,

det kender trusselspillet, du siger, at du er blevet overrasket.

Og hvor de ting, du har set, og de sårbarheder, der også har udfoldet sig, er du også blevet bekymret.

Vi er et nyt sted nu, vi er et sted, vi ikke har været meget længe.

Det synes jeg er noget, vi skal snakke om.

Og roserne er ikke kun i Ukraine, de er også i Kattegat.

[Transcript] Genstart / Hemmelig krig på havets bund

Ja, roserne er også i Kattegat.

Niels, tusind tak for besøget.

Selv tak.

Flådesskibet Admiral Vladimirske er bare ét af flere eksempler, på det, som eksperter betegner, som russisk hybridkrig.

Det afdækkes i DR-dokumentarserens skykkekrigen, som du allerede nu kan se første afsnit af på DR-TV.

Vi har gennem længere tid forsøgt at få en kommentar fra den russiske ambassade i København, men ambassaden er ikke ventet tilbage på vores henvendelser.

Her eller ikke Ruslands Forsvarsministerium har besvaret vores henvendelser.

Så her slutter dagens genstart.

Sat sammen af Grøny Bak Jensen, Linne Fabrisius og Søren ældbæk.

Mit navn er Anna Ingris.